

Päätoimittajan vaihtuessa

Kun Virittäjän pitkäaikainen päätoimittaja professori Lauri Hakulinen täytti 60 vuotta 6. X. 1959, olisi tietenkin ollut aiheellista, että Virittäjä tuolloin olisi ilmestynyt hänelle omistettuna juhlanumerona. Tietävästi toimituskunnan jäsenet tällaista vihkoa suunnittelivatkin, mutta hanke raukesi, koska päätoimittaja asettui sitä jyrkästi vastustamaan. Asia kaatui kuitenkin eteenpäin, sillä Virittäjän avustajat saivat tilaisuuden julkaista artikkelinsa siinä juhlakirjassa, jonka Suomalaisen Kirjallisuuden Seura toimitti prof. Hakulisen 60-vuotispäiväksi. Ratkaisua voi pitää tavallaan onnistuneenakin, sillä ilmeisesti tästä Lauri Hakulisen juhlanumerosta olisi paisunut niin laaja, että sitä olisi tavallisina Virittäjän vihkoina annostellen riittänyt seuraavaan vuosipäivään saakka.

Nuoret ja keski-ikäisetkin Virittäjän lukijat ovat tottuneet mielessään panemaan yhtäläisyysmerkin Virittäjän ja Lauri Hakulisen väliin. Hän on toimittanut Virittäjää määrätietoisesti ja vastuksia säikkymättä jo v:sta 1924, ensin toimitussihteerinä 1924—36, sitten päätoimittajana v:sta 1937. Lauri Hakulisen tullessa Virittäjän toimitussihteeriksi lehti oli suhteellisen pieni, mutta jo v:sta 1927 saakka on vuosikerran sivuluku ollut useammin yli kuin alle 400. Pieni laskelma havainnollistaa kehitystä. Vuosina 1900—1904 ilmestyneiden numeroiden yhteinen sivuluku on pyöreästi 570, vuosikerran laajuus siis keskimäärin 114 sivua. Viisikymmentä vuotta myöhemmin olivat vastaavat luvut 2220 ja 444. Lauri Hakulinen saattaa tähän huomauttaa, että ansio myönteisestä kehityksestä kuuluu pääasiassa lehden toimituskunnalle ja yleensä avustajille. Paljon riippuu kuitenkin päätoimittajasta, ajateltakoonpa sitten lehden sisällystä tai sen talouden turvaamista. Virittäjän kannalta on tietysti ilahduttavaa, että suomen kielen ja muiden Virittäjän piiriin läheisesti liittyvien alojen tutkijoita on nykyään huomattavasti enemmän kuin vuosisadan alussa ja että he ovat tunteneet Virittäjän omaksi lehdekseen. Oman kynänsä jälkeä ei käy kuitenkaan kieltäminen. Lauri Hakulisen ensimmäiset kirjoitelmat ilmestyivät Virittäjässä lehden 50-vuotisluettelon mukaan jo v. 1916; käyttäen nimimerkkiä »Julkaisija» hän lähetti tuolloin toimitukselle muutamia oikeakielisyystedusteluja. Säännöllinen Virittäjän avustaja Lauri Hakulisesta tuli vähän myöhemmin, v. 1921. Tämän jälkeen hänen nimensä ei ole puuttunut ainoankaan vuosikerran sisällyslueattelosta. Tarkistamattoman laskelman mukaan on esiintymiä 191; tällöin ei kuitenkaan ole otettu lukuun omien artikkelien vieraskielisiä referaatteja. Vaikka joukossa onkin eräitä »pieniä huomioita», niin näiden vastapainoksi on monta mittavaa artikkelia.

Lauri Hakulisen ilmoittaessa viime vuoden lopulla, että hän aikoo jättää Virittäjän päätoimittajan tehtävät nuorempiin käsiin, jouduttiin pahan pulman eteen. Kotikielen Seuran ja Virittäjän toimituskunnan piirissä tiedettiin hyvin, että hänen veroistaan päätoimittajaa ei ole saatavissa. Kun sitten tämän kirjoittaja kovin epäroityään uskalsi ottaa toimen vastaan, tämä tapahtui yhtäältä siinä uskossa, että Virittäjän avustajat eivät vetäydy »viisaan lepoon», toisaalta siinä toivossa, että itse varttuu tehtävän mukana.

Virittäjän toimituskunta suostui Lauri Hakulisen eronpyyntöön kokouksessa, joka pidettiin hänen kodissaan Munkkiniemessä 10. päivänä tammikuuta. Toimituskunnan kiitokset Virittäjän pitkäaikaiselle, taitavalle päätoimittajalle lausui Suomen Akatemian jäsen, professori Paavo Ravila. Lauri Hakulinen jää kuitenkin toimituskunnan jäseneksi, ja toivomme hänen jaksavan olla joukossamme vielä monta vuotta keskeisenä virittäjänä.

*

Virittäjän alkaessa ilmestyä aikakauslehtenä v. 1897 oli sen ensimmäisessä numerossa »Lukijalle» osoitettu kirjoitus, jossa ensin lyhyesti perusteltiin lehden tarpeellisuutta ja sitten laajemmin selvitettiin sen tarkoituksia. Lehden keskeiseksi tarkoitukseksi mainitaan siinä »mielityksen ja harrastuksen virittäminen ja vireillä pitäminen suomen kielen, suomalaisen kirjallisuuden historian, kansanrunouden ja kansatieteen tutkimiseen». Jo ensimmäisessä vuosikerrassa oli kirjoituksia kaikilta näiltä aloilta, ja lehden sisällysluettelossakin on käytetty aiheen mukaista ryhmitelyä: 1) suomea ja sukukieliä koskevaa, 2) kirjallisuushistoriaa, 3) kansanrunoutta ja mytologiaa koskevaa, 4) kansatiedettä, 5) kirja-arvosteluita ja -ilmoituksia. Arviointi siitä, miten Virittäjä on pystynyt näitä aloja edustamaan, sisältyy Virittäjässä v. 1946 ilmestyneeseen prof. Aarni Penttilän artikkeliin »Virittäjä 50-vuotias», joten tähän puoleen ei ole aiheellista nyt puuttua.

Lehden toiseksi tarkoitukseksi mainitaan ohjelmakirjoituksessa, että se pyrkii olemaan »yhdyssiteenä Suomen kansan henkisen elämän tutkijain ja kaikkien tätä tiedonala harrastavien välillä». Tätä kohtaa lehti pyrki toteuttamaan mm. siten, että se antoi tilaa laajoja piirejä varten tarkoitetuille sanatiedusteluille sekä vastasi lukijakunnan esittämiin kysymyksiin. Tiedustellessaan heikosti tunnettuja murre sanoja lehti pyrki omalta osaltaan hankkimaan aineksia suurta kansankielen sanakirjaa varten, jonka Suomalaisen Kirjallisuuden Seura oli vuotta aikaisemmin ottanut ohjelmaansa. »Oikeakielisyyden kannalta» Virittäjä asetti päämääräkseen »seurata ja arvostella käytettäväksi ehdotettuja uusia sananmuodostuksia», minkä lisäksi se lupasi tarjota apuaan »tarvittavien suomalaisten oppi- ja muiden sivistyssanain muodostamisessa». Vaikka ohjelmakirjoituksessa siis rajoituttiinkin kielen sanastollisen puolen vaalimiseen, niin jo ensimmäisessä vuosikerrassa esiintyy lehden oikeakielisyysosastossa sellaisia otsikoita kuin »väärrä partisiipin käytäntöä», »väärrä objektin muoto», »predikaatintäyte väässä sijassa», »väärrä vertailutila», »ruotsinvoittoista adessiivin käyttämistä». Käytännössä Virittäjä on siis kiinnittänyt huomiota puhdaskielisyyteen jo syntymästään saakka.

Sellaiseksi tutkijoiden ja alan harrastajien väliseksi yhdyssiteeksi, joksi Virittäjää aluksi suunniteltiin, lehti ei ymmärrettävistä syistä ole voinut muodostua. Virittäjän tilausilmoituksissa mainitaan kyllä v:een 1920 saakka, että lehti koettaa edistää suomen kielen, kirjallisuuden historian, kansanrunouden ja kansatieteen tutkimista sekä olla yhdyssiteenä (loppuvuosina »jonkinlaisena yhdyssiteenä») näitä tiedonaloja tutkivain ja harrastavain välillä. Sittenmin (esim. v. 1927) määritellään lehden ohjelma seuraavasti: »Virittäjässä julkaistaan kuten tähänkin asti *suomen kielen tutkimusta ja oikeakielisyttä, äidinkielen opetusoppia, suomalaisen kirjallisuuden historiaa, kansanrunoutta ja kansatiedettä* koskevia kirjoitelmia, kirjallisuusarvosteluja ja aineskokoelmia.» Äidinkielen opetusopin mainitseminen erikseen, tavallaan lisänä aikaisempaan ohjelmaan johtuu luultavasti siitä, että Virittäjän päätoimittajaksi oli v. 1927 valittu lehtori E. A. Saarimaa. Aikaa myöten on Virittäjän sivuilta jätetty pois maininta lehden aihepiireistä; ilmeisesti toimitus on katsonut Virittäjän päämäärät siksi yleisesti tunnetuiksi, että se ei ole pitänyt tarpeellisena niiden jatkuvaa toistamista.

Päätoimittajan nyt vaihtuessa lienee kuitenkin syytä todeta, että tarkoituksena on julkaista Virittäjää aikaisemmin viitoitettua suuntaa noudattaen. Edellä kursivoiden osoitetut alat kuuluvat siis jatkuvasti lehden ohjelmaan. Uusi päätoimittaja toivoo Virittäjän kokeneen avustajakunnan muistavan entiseen tapaan lehteä kirjoituksillaan ja kiinnittää nuoren polven huomiota siihen, että v:n 1897 ohjelmakirjoituksessa mainittiin lehden julkaisemisella olevan yhtenä tarkoituksena »kehottaa alottelijoita tieteelliseen yritteliäisyyteen».

VEIKKO RUOPPILA

A l'occasion du changement de rédacteur en chef

par VEIKKO RUOPILA

Quand le professeur Lauri Hakulinen, qui a été longtemps le rédacteur en chef de la revue *Virittäjä*, a atteint les 60 ans, le 6 octobre 1959, il aurait été naturellement convenable que *Virittäjä* publie alors un numéro spécial qui lui soit consacré. Il va de soi que les membres de la rédaction en ont formé le projet, mais il fut abandonné car le professeur Hakulinen s'y opposa catégoriquement. Les collaborateurs de *Virittäjä* ont eu cependant l'occasion de publier leurs articles dans le livre d'hommage que la société de littérature finnoise (*Suomalaisen kirjallisuuden Seura*) a édité pour le soixantième anniversaire du professeur. On peut considérer que cette solution a été heureuse à sa manière, car il est évident que ce numéro spécial consacré au professeur Hakulinen aurait été tellement volumineux qu'il aurait représenté la matière de toute une année des numéros habituels de *Virittäjä*.

Les jeunes lecteurs de *Virittäjä*, tout comme ceux d'âge moyen, ont pris l'habitude d'identifier la revue *Virittäjä* et le nom du professeur Hakulinen. Le professeur a été rédacteur à *Virittäjä* depuis 1924; il a travaillé avec méthode et n'a jamais reculé devant les obstacles, d'abord comme secrétaire de rédaction de 1924 à 1936, puis comme rédacteur en chef à partir de 1937. Quand il est devenu secrétaire de rédaction, la revue était relativement modeste, mais après 1927 le nombre des pages a le plus souvent dépassé annuellement les 400. Le professeur Hakulinen ferait remarquer que le mérite du développement d'une revue revient avant tout à la rédaction et d'une manière générale à ses collaborateurs; mais qu'il s'agisse du contenu ou de la situation financière, une revue dépend toujours beaucoup de son rédacteur en chef. On ne saurait non plus passer sous silence les écrits du professeur Hakulinen. Ses premiers articles parurent dans *Virittäjä* en 1916, si l'on en juge d'après

l'index publié lors du cinquantenaire de la revue. Sous le pseudonyme de «*Julkaisija*» il envoyait alors à la rédaction quelques informations concernant la correction de la langue. Ce n'est qu'un peu plus tard, en 1921, qu'il devint collaborateur régulier de *Virittäjä*. Dorénavant son nom figure chaque année à l'index des noms d'auteurs. Selon une évaluation globale ses écrits atteignent le nombre de 191. Si parmi eux certains ne sont que de «*courtes notes*», nombreux sont ceux qui par contre sont des articles considérables.

Lorsque le professeur Lauri Hakulinen a annoncé à la fin de l'année dernière qu'il avait l'intention de transmettre la charge de rédacteur en chef de *Virittäjä* à quelqu'un de plus jeune, on s'est trouvé face à un grave problème. Au sein de la société «*Kotikielen Seura*» et à la rédaction de *Virittäjä* on savait bien qu'on ne trouverait pas de nouveau rédacteur en chef qui lui soit comparable. Quand, après bien des hésitations, j'osai accepter la charge, je le fis d'une part avec la conviction que les collaborateurs de *Virittäjä* ne se retireraient pas dans une tranquille retraite, et d'autre part avec l'espoir que chacun progressera selon les charges qu'il aura à remplir.

Maintenant que le changement de rédacteur en chef est fait, on pourra constater que *Virittäjä* paraîtra à l'avenir en conservant la ligne qui lui a été tracée précédemment. C'est ainsi que les domaines mentionnés plus-haut en italique continueront d'être au programme de la revue. Le nouveau rédacteur en chef espère que les collaborateurs éprouvés de *Virittäjä* se souviendront de la revue comme par le passé et attire l'attention de la jeune génération sur le fait que l'article-programme de 1897 mentionnait que l'un des buts poursuivis par la revue est «*d'encourager les débutants dans l'esprit d'initiative scientifique*».